



اندازه‌گیری ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد در فضای بین دو لوله دایروی

مسعود یاراحمدی^{*}، محمد محسن شاهمردان، محسن نظری^{*}، علیرضا اصغرزاده

دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه صنعتی شهرود، شهرود، ایران

تاریخچه داوری:

دریافت: ۱۳۹۹/۰۳/۱۶

پذیرش: ۱۳۹۹/۰۷/۲۷

آنالیز: ۱۳۹۹/۰۸/۰۴

راهنمایی: ۱۳۹۹/۰۸/۲۸

كلمات کلیدی:

انتقال حرارت
جریان جوشش مادون‌سرد
بسنر آزمایشگاهی
لوله عمودی

خلاصه: در مطالعه حاضر با ساخت بستر آزمایشگاهی، به بررسی تجربی انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد در بین دو لوله هم محور عمودی با قطر داخلی و خارجی بترتیب ۵۰/۷ و ۵۰/۶ میلی‌متر در فشار اتمسفریک و سیال کاری آب پرداخته شده و اثر پارامترهایی مانند شار حرارتی، دبی جرمی، دمای مادون‌سرد ورودی و استفاده از اسفنج متخلخل فلزی بر روی ضریب انتقال حرارت بررسی شده‌است. نتایج بدست آمده از این پژوهش که در محدوده دبی جرمی 0.012 kg/s تا 0.0286 kg/s می‌باشد، نشان می‌دهد که انتقال حرارت از دو مکانیسم جابجایی اجباری و جوشش جریانی تشکیل می‌یابد که اثر هر یک از پارامترهای فوق بر روی این دو مکانیسم انتقال حرارت مورد بررسی قرار گرفته‌است. ضریب انتقال حرارت به شدت تابعی از شار حرارتی اعمال شده می‌باشد. با زیادشدن شار حرارتی، ضریب انتقال حرارت افزایش یافته و با تغییر دبی جرمی در محدوده ذکر شده (در ناحیه جوشش مادون‌سرد)، تا 30% افزایش می‌یابد. همچنین، استفاده از محیط متخلخل اسفنج فلزی (با تخلخل 95% درصد)، ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد را تا 30 درصد افزایش می‌دهد. اعتبارسنجی نتایج تجربی بدست آمده نیز با گزارشات معترض انجام شده‌است.

مقدمه

سیال کمتر و دمای سطح تماس بیشتر از دمای اشباع متناظر با فشار سیال باشد [۱]. انتقال حرارت جوشش جریانی مادون‌سرد سیال به علت استفاده وسیع در صنایع مختلف به طور گستردگی مورد مطالعه قرار گرفته‌است. به طور تجربی تأیید شده‌است که جوشش جریان مادون‌سرد نسبت به جوشش جریان اشباع، بازده انتقال حرارت بالاتر و عملکرد شار حرارتی بحرانی^۱ بهتری دارد [۲,۳]. در خصوص اهمیت انتقال حرارت جوشش جریانی و عوامل تاثیرگذار برآن در این بخش به مروری گذرا بر کارهای محققین در گذشته پرداخته شده‌است: نخستین پژوهش‌ها در زمینه انتقال حرارت جوشش جابجایی، توسط افرادی چون گانگر و وینترتون [۴,۵]، شاه [۶,۷] و کاندلیکار [۸,۹]، با انجام آزمایش‌های گوناگون و به دست آوردن تعداد زیادی از داده‌های آزمایشگاهی انجام پذیرفت. هم چنین این دانشمندان

موضوع جوشش در کانال‌های عمودی تحت شرایط طبیعی یا اجباری مسئله بسیار مهمی است. در کنترل حرارتی اکثر سیستم‌های تبدیل انرژی و مبدل‌های حرارتی، انتقال حرارت جوشش از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. با استفاده از انتقال حرارت جوشش می‌توان به خنک‌کاری این سیستم‌ها پرداخت. طراحی بویلهای، وسایل تبرید، راکتورهای هسته‌ای، خنک‌کاری وسایل الکترونیکی، اوپراتورها و بسیاری از تجهیزات اصلی دیگر در نیروگاهها و صنایع الکترونیکی و شیمیایی وابسته به علم مکانیک سیالات و روندهای انتقال حرارت که در جریان جوشش اتفاق می‌افتد، از کاربردهای این علم است. جوشش جریانی شامل جوشش جریانی اشباع و جوشش جریانی مادون‌سرد است. جوشش جریانی مادون‌سرد زمانی رخ می‌دهد که دمای توده

* نویسنده عهده‌دار مکاتبات: mnazari@shahroodut.ac.ir

¹ critical heat flux

حقوق مؤلفین به نویسنده‌گان و حقوق ناشر به انتشارات دانشگاه امیرکبیر داده شده است. این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) در دسترس شما قرار گرفته است. برای جزئیات این لیسانس، از آدرس <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode> دیدن فرمائید.



از شار حرارتی، شار جرمی و فشار ورودی سیال عامل، آزمایش‌های مختلفی را برای جریان سیال بالارونده در لوله‌ی قائم انجام دادند. مطابق نتایج مشخص شد که در نواحی مادون فشار بحرانی، مکانیزم اصلی انتقال حرارت، الگوی جریان خشک بوده و در نواحی نزدیک به فشارهای بحرانی، مکانیزم اصلی، انحراف از جوشش هسته‌ای می‌باشد. همچنین رابطه‌ای به منظور محاسبه‌ی عدد نوسلت جابجایی اجباری در نواحی فشارهای فوق بحرانی ارائه گردید که می‌تواند ضریب انتقال حرارت را در جریان سیال بالارونده با خطای کمی، پیش‌بینی کند. انور و همکاران [۱۳] در سال ۲۰۱۴ به مطالعه و بررسی ضریب انتقال حرارت جوشش سیال عامل R-152a در یک ریزکanal قائم پرداختند. آزمایش‌های آنها روی لوله‌ی افقی از فولاد ضد زنگ معطوف بوده و تغییر پارامترهایی از قبیل قطر و طول لوله، دمای اشباع سیال و شار جرمی ورودی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که انتقال حرارت به طور چشمگیری تحت تأثیر شار حرارتی اعمال شده به دیواره قرار داشته و شار حرارتی فوق بحرانی با افزایش دبی جرمی افزایش می‌یابد، ضمن اینکه اثر تغییرات فشار عملکردی سیستم بر شار فوق بحرانی، ناچیز ارزیابی شد. در نهایت نیز نتایج تجربی به دست آمده با روابط تجربی مشهور در مقیاس‌های میکرو و ماکرو مورد مقایسه و بررسی قرار گرفت. ژی‌شن و همکاران [۱۴] در سال ۲۰۱۴ به مطالعه و بررسی آزمایشگاهی و تحلیلی جریان سیال پایین رونده در یک لوله‌ی قائم برای محدوده‌ی گسترده‌ای از پارامترهای فشار، شار جرمی و شار حرارتی پرداختند. آب به عنوان سیال عامل در نظر گرفته شد و نمودار توزیع حرارتی در نزدیکی دیواره ترسیم گردید. در ادامه اثر شار حرارتی دیواره روی ضریب انتقال حرارت و درجه حرارت دیواره بررسی شد، روابط تجربی جدیدی ارائه گردید و همچنین ضریب انتقال حرارت در جریان پایین‌رونده با جریان بالارونده مقایسه شد. نتایج عددی آنها نشان داد که در فشارهای مافوق بحرانی ضریب انتقال حرارت روند نزولی دارد. همچنین ماکزیمم دمای دیواره هم زمان با کاهش ضریب انتقال حرارت جابجایی، افزایش می‌یابد. پیغمبرزاده و همکاران [۱۵] در سال ۲۰۱۳ ضریب انتقال حرارت جوشش مادون سرد را برای n-هپتان و آب مقطر در شرایط عملیاتی متفاوت به طور آزمایشگاهی مورد اندازه‌گیری و مقایسه قراردادند. مبدل حرارتی در نظر گرفته شده متشکل از لوله‌های حلقوی عمودی که سطح داخلی آنها توسط گرمکن‌های دایروی به طور یکنواخت

پیشرو با ارائه روابطی که به کمک آنها بتوان با خطای کم رفتار آزمایشگاهی داده‌های مورد بررسی را تقریب زد، نقش و سهم به سزاگی در بنیان‌گذاری علم انتقال حرارت جریان دوفازی داشته‌اند. گانگر و وینترتون [۴] در سال ۱۹۸۵ با استفاده از ۴۳۰۰ داده برای سیالاتی نظری آب، مبردها و اتیلن گلیکول از ۲۸ محقق مختلف، رابطه‌ای تجربی برای محاسبه‌ی ضریب انتقال حرارت جوشش جریانی در لوله‌های افقی و قائم ارائه کردند. نتایج نشان داد که رابطه‌ی تجربی به دست آمده مطابقت خوبی با داده‌های آزمایشگاهی داشته و انحراف میانگین ضریب انتقال حرارت جوشش جریانی محاسبه شده توسط رابطه‌ی آنها با مقادیر آزمایشگاهی اندازه‌گیری شده برابر با $\frac{21}{4}$ درصد برای جوشش جریانی اشباع و $\frac{25}{7}$ درصد برای جوشش جریانی مادون سرد به دست آمد. کالیزو و همکاران [۱۰] در سال ۲۰۰۷ ضریب انتقال حرارت جوشش جریان مادون سرد را برای مبرد R-134a در یک مجرای استوانه‌ای قائم به طور آزمایشگاهی مورد بررسی و تحلیل قراردادند. به طور دقیق و کاملاً ریزبینانه، اثر تغییر شار حرارتی دیواره، شار جرمی ورودی، دمای مادون سرد بودن سیال ورودی، فشار سیستم و قطر کanal بر روی انتقال حرارت جوشش موردن بررسی قرار گرفت و نتایج به صورت منحنی‌های جوشش و ضرایب انتقال حرارت بیان شد. مطابق نتایج آنها، افزایش دبی جرمی جریان باعث سریعتر رخدادن جوشش مادون سرد شده و ضریب انتقال حرارت را افزایش می‌دهد. مشاهده شد که افزایش مادون سرد بودن سیال ورودی، افزایش فشار سیستم و کاهش قطر کanal موجب افزایش ضریب انتقال حرارت جوشش شده لیکن روابط تجربی کلاسیک قادر به پیش‌بینی روند افزایشی ضریب جابجایی در این شرایط نیست. اوهاپ و همکاران [۱۱] در سال ۲۰۰۶ به بررسی آزمایشگاهی و تحلیلی جریان سیال R-134a در یک لوله مدور قائم از جنس کوارتز، با انتقال حرارت یکنواخت به سطح آن توسط یک گرمکن پرداختند. پژوهش آنها به الگوهای جریان بخار در کیفیت‌های بالای آن معطوف بوده است. همچنین شار حرارتی متناسب با شار جرمی تغییر داده شد و مشاهده گردید که در شارهای جرمی پایین، نوسان زیادی در موقعیت حرکت سیال وجود داشته و تبخیر، کند صورت می‌گیرد اما در شارهای جرمی بالا، رفتاری عکس آن مشاهده گردید. ژو و همکاران [۱۲] در سال ۲۰۰۹ برای دستیابی به خصوصیات جریان دوفازی آب-بخار در محدوده نسبتاً وسیعی

در کار حاضر، به بررسی تجربی انتقال حرارت جریان جوشش مادون سرد آب در بین دو لوله هم محور عمودی در دبی های جرمی مختلف و در محدوده جریان آرام پرداخته شده و اثر پارامترهای مانند شار حرارتی، دبی جرمی، دمای مادون سرد ورودی و استفاده از اسفنج متخلخل فلزی بر روی ضریب انتقال حرارت بررسی شده است. اثر ماده متخلخل فلزی بر روی جریان جوشش مادون سرد نیز بررسی شده و با لوله خالی مقایسه شده است. به منظور آشکار سازی جریان جوشش مادون سرد از لوله خارجی شفاف استفاده شده است. همچنین به منظور صحبت سنگی نتایج آزمایش ها، نتایج با رابطه شاه [۲۳] برای جوشش جریانی مادون سرد داخل دو لوله هم محور اعتبار سنگی شده است.

بستر آزمایشگاهی

در این تحقیق به صورت تجربی با ساخت بستر آزمایشگاهی با مدار باز اثر پارامترهای شار حرارتی و دبی جرمی بر جوشش جریان مادون سرد در بین دو لوله هم محور عمودی مورد بررسی قرار گرفته است. برای این منظور دستگاه مورد آزمایش شامل: منبع آب یونیزه شده، پمپ، پیش گرمکن، بخش آزمون و وسایل لازم برای اندازه گیری و کنترل می باشد. طرح شماتیک و نمای کلی دستگاه آزمایش در شکل ۱ آمده است.

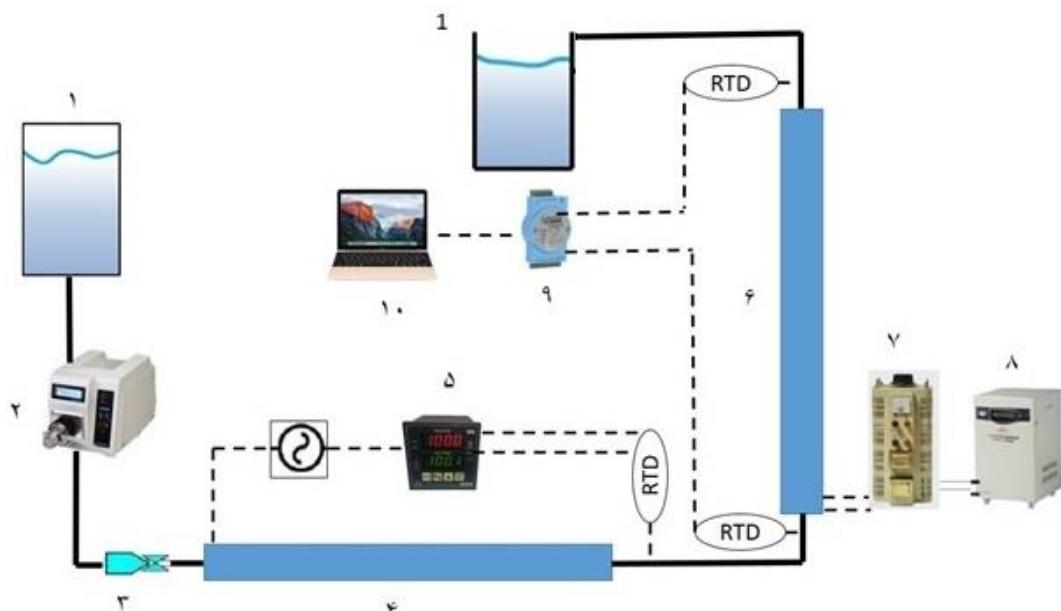
برای رساندن دمای آب به حد مطلوب قبل از ورود به بخش آزمون از پیش گرمکن استفاده شده است، به منظور ثابت نگه داشتن دمای سیال ورودی به قسمت آزمایش و همچنین حلوگیری از تغییر دما برای تکرار آزمایش ها - در قسمت ورودی به بخش آزمون - از یک عدد کنترل کننده^۱ با مدل امرن e5CC استفاده شده است. در قسمت ورودی و خروجی جریان آب به بخش آزمون از دو عدد حسگر پی تی ۱۰۰ به منظور اندازه گیری دمای سیال استفاده شده است. حسگر دمای ورودی از نوع مضاعف بوده که قابلیت اتصال همزمان به دستگاه ثبت داده و کنترل کننده را دارد.

به منظور اندازه گیری فشار سیال در هنگام ورود و خروج از قسمت آزمایش از دو عدد مبدل^۲ فشار ویکا از سری a10 با محدوده کاری ۰ تا ۱۰ بار استفاده شده است. با توجه به محدوده محدودیت دمایی حسگرهای فشار (۰ تا ۸۰ درجه سانتی گراد) در قسمت خروجی

حرارت داده می شدند. مطابق نتایج معین شد که ضریب انتقال حرارت جوشش مادون سرد، با افزایش شار حرارتی، افزایش نرخ جریان مایع و افزایش درجهی مادون سرد بودن روند صعودی و افزایشی از خود نشان می دهد. همچنین اثر شرایط عملیاتی روی تولید حباب و به تبع آن ضریب انتقال حرارت سطحی مورد بحث قرار گرفت و بیان شد که آب در مقایسه با ۱۱- هپتان، سیال خنک کن بهتری در جذب حرارت و خنک کاری مبدل ها می باشد. همچنین پیغمبرزاده و همکاران [۱۶] در سال ۲۰۱۳ به بررسی آزمایشگاهی انتقال حرارت جوشش مادون سرد مخلوط آب و دی اتیلن گلیکول در بین دو لوله هم محور عمودی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که با افزایش سرعت، ضریب انتقال حرارت افزایش می یابد. یو و همکارانش [۱۷] به بررسی آزمایشگاهی انتقال حرارت جوشش مادون سرد ترکیب آب و شکر در بین دو لوله هم محور پرداختند. لی و همکاران [۱۸] به صورت تجربی تأثیر لغزش حباب روی دیواره، در جریان مادون سرد آب در یک کانال مستطیل شکل عمودی را مورد بررسی قرار دادند، آنها مشاهده کردند نیروی برا باعث می شود که حبابها از سطح جدا نشده و روی دیواره بلغزند. یان و همکاران [۱۹] جوشش جریانی مادون سرد آب در لوله های هم محور را به صورت تجربی بررسی کردند. آنها نشان دادند که با افزایش شار حرارتی سرعت حبابها افزایش می یابد. کاندیلیکار و همکاران [۲۰] جوشش جریانی مادون سرد و اشباع را در یک کانال مستطیلی شکل کوچک بررسی کردند. همچنین کاندیلیکار و اسپیسمن [۲۱] به بررسی انتقال حرارت جوشش جریانی مادون سرد آب خالص روی یک سطح داغ در چهار زیری پرداختند. کاشی و همکاران [۲۲] به بررسی آزمایشگاهی انتقال حرارت جوشش در یک لوله عمودی مسی با قطر داخلی ۱۶ میلی متر تحت شرایط شار حرارتی ثابت و در فشار اتمسفریک با سیال کاری آب پرداختند. آزمایش ها ابتدا در لوله عمودی خالی و سپس در لوله عمودی حاوی اسفنج فلزی انجام شد. آنها تأثیر ماده متخلخل، شار حرارتی و شار جرمی بر پارامترهای انتقال حرارت را بررسی کردند. در نهایت مشخص شد در کیفیت های پایین و در محدوده شار جرمی ۳۸ الی ۵۳ کیلوگرم بر مترمربع ثانیه و شار حرارتی ۲۳ الی ۳۶ کیلووات بر مترمربع، اسفنج فلزی توپر باعث بهبود ۱/۵ تا ۱/۸۲ برابری ضریب انتقال حرارت نسبت به لوله خالی می شود. همچنین مشخص شد با وجود استفاده از اسفنج فلزی الگوی جریان همچنان لخته ای باقی می ماند.

¹ proportional integral derivative controller

² Transmitter



شکل ۱. الف) طرح شماتیک دستگاه آزمایش: ۱-مخزن آب، ۲-پمپ، ۳-دبی سنج، ۴-پیش گرمن، ۵-کنترل کننده، ۶-بخش آزمون، ۷-تنظیم کننده ولتاژ، ۸-ثبت کننده ولتاژ، ۹-دستگاه ثبت داده، ۱۰-کامپیوتر جهت نمایش داده

Fig. 1. a) Schematic design of the test device: 1)Tank, 2)Pump, 3)Flow meter, 4)Preheater, 5)PID, 6)Test Section, 7)Auto-transformer, 8)Stabilizer, 9)Data acquisition system, 10)Computer

بخش آزمون

بخش آزمون و موقعیت حسگرها در شکل ۲ نمایش داده شده است. بخش آزمون از دو لوله هم محور عمودی که لوله داخلی از جنس فولادی نسوز با قطر خارجی $7/50$ میلی متر و ضخامت ۱ میلی متر و طول $1/5$ متر است. لوله خارجی از سه قطعه تشکیل شده است، در قسمت میانی لوله خارجی به منظور آشکارسازی جریان جوشش از لوله شفاف پیرکس به طول 60 سانتی متر با قطر داخلی $70/6$ میلی متر استفاده شده است. قسمت ورودی بخش آزمون به منظور توسعه یافتنگی هیدرودینامیکی جریان سیال (با توجه به قطر هیدرولیکی لوله های هم محور) به طول 60 سانتی متر در نظر گرفته شده است (برای وضوح بیشتر به شکل ۱ ب، تصویر پایین راست مراجعه شود که طول ورودی در ست آپ تعییه شده و عایق کاری نیز شده است). قسمت انتهایی بخش آزمون به طول 30 سانتی متر می باشد و برای جلوگیری از اختلاط سیال و تاثیر بر داده های آزمایش در انتهایی بخش آزمون در نظر گرفته شده است. جنس لوله خارجی قسمت ورودی و انتهایی بخش آزمون، پلی آمید می باشد و برای جلوگیری از اتلاف حرارتی با محیط، عایق کاری شده است. به منظور

بخش آزمون از یک عدد عنصر خنک کننده^۱ و یکا با مدل ۹۱۰،۲۴ برای کاهش دمای سیال ورودی به مبدل فشار استفاده شده است: که دارای ۵ پره جهت خنک سازی سیال ورودی به حسگر بوده و با استفاده از این قطعه می توان دمای سیال ورودی به مبدل فشار را تا 200 درجه سانتی گراد بالا برد. به منظور ثبت داده های دمای حسگرهای پی تی 100 سه سیم از یک عدد دستگاه ثبت داده آدام $60/15$ استفاده شده است که دارای ۷ کانال ایزو لوله سه سیم می باشد. داده ها توسط این دستگاه روی کامپیوتر ذخیره شده و برای ثبت داده های دریافتی از حسگرهای فشار از یک عدد دستگاه ثبت داده آدام $40/18+$ استفاده شده است. همچنین از یک عدد پمپ چرخ دنده^۲ از برند لانگر پمپ^۳ مدل WT3000-1FB با سرعت 3000 تا 3000 دور بر دقیقه که توانایی پمپ سیال با دبی 1714 تا 171 میلی لیتر بر دقیقه را دارد، به جهت حصول اطمینان از دبی یکنواخت و دقیق در طول انجام آزمایش، استفاده شده است.

1 Cooling Element

2 Micro-Gear Pump

3 LongerPump



شکل ۱. ب) نمای کلی دستگاه آزمایش، تصویر بالا-چپ: مخازن ذخیره آب و پیش‌گرمن، تصویر بالا راست: ست آپ جریان جوشش، تصویر پایین-چپ: محل فرارگیری دوربین و داده‌بردار، تصویر پایین-راست: کل مجموعه آزمایش

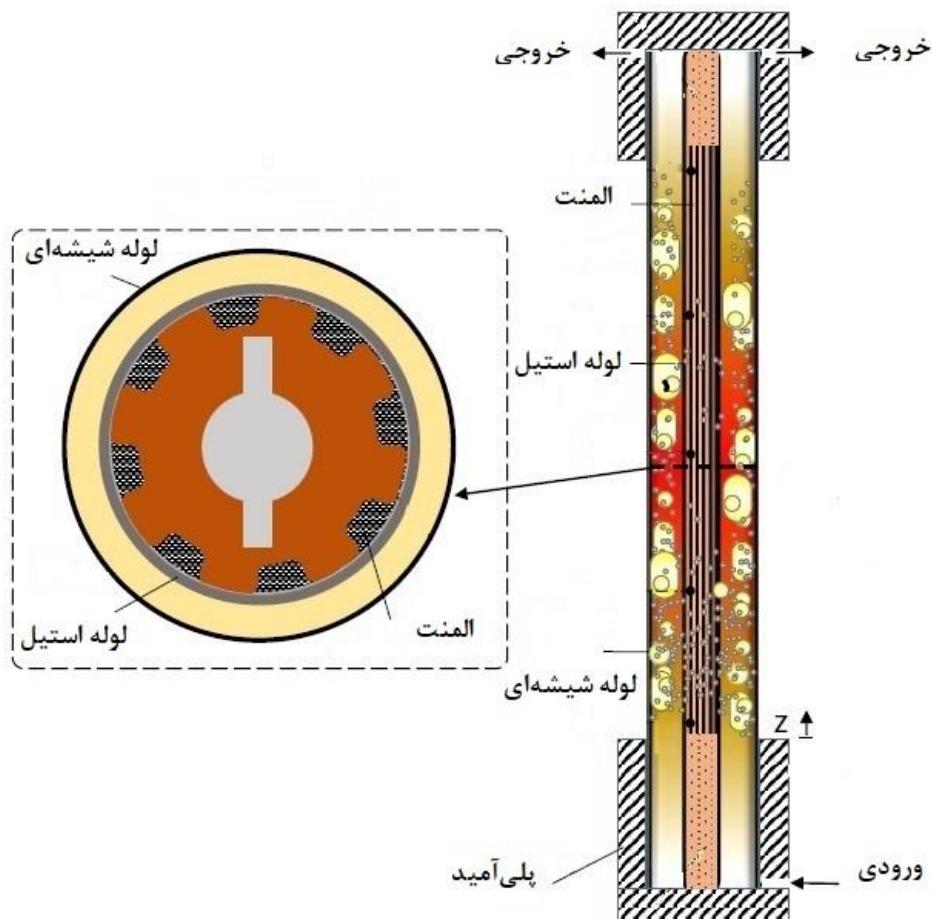
Fig. 1. b) General view of the test device, Top-left image: Water storage tanks and Preheater, Top-right image: Test section, Bottom-left image: Location of camera, Bottom-right image: Test device

ترموکوپل نوع k که با زاویه 120° درجه نسبت به هم قرار گرفته‌اند، اندازه‌گیری می‌شود. مقاطع دما با اعداد ۵-۱ در شکل ۲ مشخص شده‌اند. به منظور ثبت داده‌های دمای ترمومکوپلهای نوع k از ۲ عدد دستگاه ثبت داده آدام ۶۰۱۸ استفاده شده‌است که هر کدام از آنها دارای ۸ کانال می‌باشد. داده‌ها توسط این دستگاه‌ها در طول زمان آزمایش روی کامپیوتر ذخیره شده‌است.

ماده متخلخل به کارفته از نوع سلول باز و حفره‌ها بصورت

تامین شار حرارتی یکنواخت و ثابت بخش آزمایش، داخل قسمت میانی لوله فولادی به طول ۶۰ سانتی‌متر المنت کارگذاشته شده و فضای بین المنت و سطح داخلی لوله به منظور انتقال شار حرارتی یکنواخت با اکسید منیزیم پر شده‌است.

برای اندازه‌گیری دمای سطح داخلی لوله داخلی بخش \ddot{q} آزمون از ۱۵ عدد ترمومکوپل نوع k با محدوده اندازه‌گیری 100° تا 1100° درجه سانتی‌گراد استفاده شده‌است. دما در ۵ مقطع و در هر مقطع ۳



شکل ۲. طرح شماتیک بخش آزمون

Fig. 2. Schematic design of test section

V و I به ترتیب اختلاف پتانسیل دو سر مقاومت درون لوله و جریان الکتریکی را نشان می‌دهند. D_o قطر خارجی و L طول گرم شده لوله داخلی است.

محاسبات

ضریب انتقال حرارت جابجایی محلی، h ، از فرمول محاسبه می‌شود:

$$h(z) = \frac{\dot{q}}{T_{w,o} - T_b} \quad (2)$$

که در آن Z فاصله محوری از ورودی بخش آزمون می‌باشد، شار حرارتی داده شده به سیال می‌باشد، $T_{w,o}$ دمای سطح خارجی لوله فولادی می‌باشد و از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$T_{w,o} = T_{w,i} - \frac{qD_i}{2K} \left[\ln \frac{D_o}{D_i} \right] \quad (3)$$

پیوسته به یکدیگر متصل می‌شوند و دارای قابلیت عبور سیال از میان حفره‌های خود می‌باشند. اسفنج فلزی به کاررفته از جنس نیکل با ۱۰ ppi و تخلخل ۹۵٪ با قطر داخلی ۷۰/۶ و ضخامت ۶ میلی‌متر می‌باشد. برای کنترل شار حرارتی اعمال شده از یک عدد تنظیم‌کننده ولتاژ با توانایی کنترل ولتاژ به صورت دستی از ۰ تا ۳۰۰ ولت، به همراه یک عدد ثابت‌کننده برای ثابت‌نگه‌داشتن ولتاژ ورودی به تنظیم‌کننده ولتاژ استفاده شده است. جریان خروجی کاملاً سینوسی تنظیم‌کننده ولتاژ، توان موثر پایداری ایجاد می‌نماید لذا برای محاسبه توان حرارتی اعمالی می‌توان به توان موثر آن اطمینان نمود. شار حرارتی اعمال شده طبق فرمول ۱ محاسبه می‌شود:

$$Q_w = \frac{VI}{\pi D_o L} \quad (1)$$

جدول ۱. مقادیر عدم قطعیت مولفه‌های تأثیرگذار مساله

Table 1. Uncertainty values of key parameters

مولفه	عدم قطعیت
قطر لوله استیل (mm)	±۰/۰۱
طول لوله استیل (mm)	±۱
قطر لوله شیشه‌ای (mm)	±۰/۰۵
شار جرمی	±۰/۱٪
دما (°C)	±۰/۱
ولتاژ	۰/۱٪
آمپر	۰/۱٪
شار حرارتی	٪۵
ضریب انتقال حرارت محلی	٪۷

$$\frac{\partial \ddot{q}}{\ddot{q}} = \left[\left(\frac{\partial V}{V} \right)^2 + \left(\frac{\partial I}{I} \right)^2 + \left(\frac{\partial D_o}{D_o} \right)^2 + \left(\frac{\partial L}{L} \right)^2 \right] \quad (7)$$

$$\frac{\partial h}{h} = \left[\left(\frac{\partial \ddot{q}}{\ddot{q}} \right)^2 + \left(\frac{\partial T_w}{T_w - T_b} \right)^2 + \left(\frac{\partial T_b}{T_w - T_b} \right)^2 \right] \quad (8)$$

مقادیر بیشینه عدم قطعیت مولفه‌های مختلف آزمایش به طور خلاصه در جدول ۱ آورده شده است.

به منظور صحت‌سنجی آزمایش‌ها، نتایج تجربی برای جوشش جریانی مادون‌سرد در شارهای حرارتی و دبی جرمی مختلف در فضای بین دو لوله هم‌محور با رابطه شاه مقایسه شده است. رابطه شاه [۲۳] برای انتقال حرارت جوشش مادون‌سرد به صورت زیر است :

$$q = h_l(T_w - T_b) + h_l(\varphi_0 - 1)(T_w - T_{SAT}) \quad (9)$$

عبارت $h_l(T_w - T_b)$ در معادله (۹) به انتقال حرارت جابه جایی و عبارت $h_l(\varphi_0 - 1)(T_w - T_{SAT})$ مربوط به انتقال حرارت جوشش هسته‌ای می‌باشد. h_l ضریب انتقال حرارت حالت تک‌فاز می‌باشد که از معادله سایدر و تیت [۲۴] محاسبه می‌شود. پارامتر φ_0 نیز با توجه

نمای میانگین خروجی آب از فضای حلقوی بین دو لوله در نقطه ای به فاصله Z از ورودی است و از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$T_b = T_{in} - \frac{\dot{q}\pi D_o}{\dot{m}C_p} z \quad (4)$$

نمای سیال ورودی به بخش آزمون می‌باشد. شار حرارتی گرفته شده سیال از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

$$\dot{q} = \frac{\dot{m}C_p}{\pi D_o L} (T_{out} - T_{in}) \quad (5)$$

که \dot{m} معرف دبی جرمی و C_p ظرفیت گرمایی ویژه می‌باشد.

آنالیز عدم قطعیت

آنالیز عدم قطعیت روی نتایج آزمایش‌ها انجام شده است. عدم قطعیت یک پارامتر که تابعی از چند متغیر می‌باشد و وابسته به عدم قطعیت آن متغیرها است. عدم قطعیت کلی نتایج اندازه‌گیری شده از فرمول زیر محاسبه می‌شود:

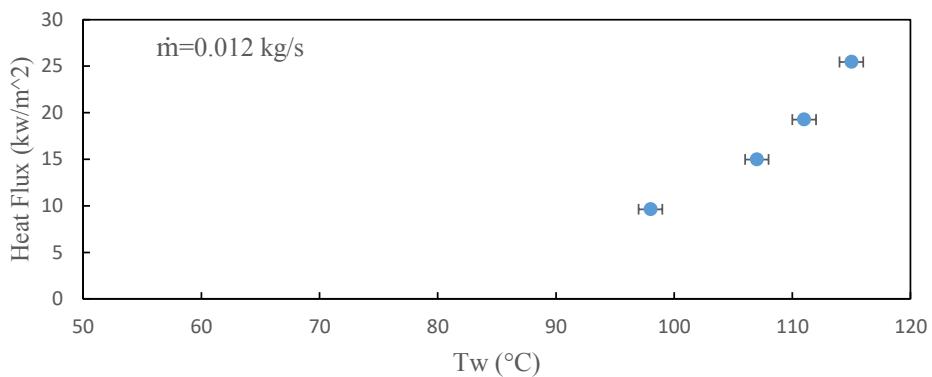
$$u_y^2 = \sum_{i=1}^N \left(\frac{\partial f}{\partial x_i} \right)^2 u^2(x_i) \quad (6)$$

طبق تعریف ذکر شده، عدم قطعیت نسبی شار حرارتی و ضریب انتقال حرارت از فرمول‌های زیر محاسبه می‌شوند:

جدول ۲. مقایسه نتایج آزمایش‌ها با معادله شاه برای انتقال حرارت جوشش جریانی مادون‌سرد [۲۳]

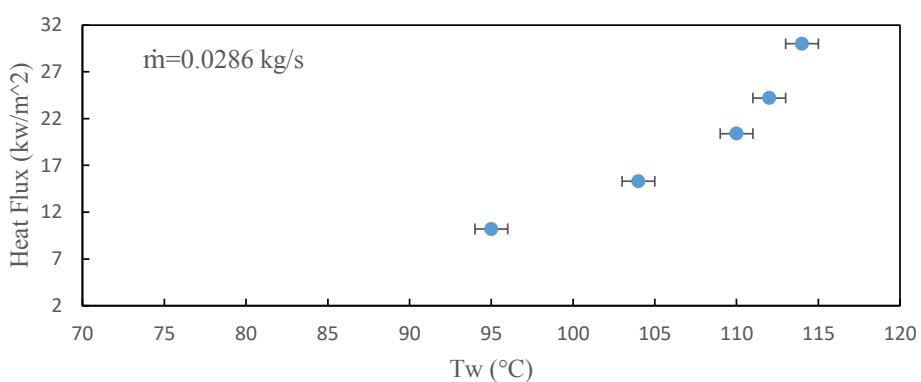
Table 2. Comparison of experimental results with Shah's equation for heat transfer subcooled flow boiling [23]

دبي جرمی kg/s	عدد رینولدز	شار حرارتی $\left(\frac{\text{kw}}{\text{m}^2}\right)$	[۲۳] (%)	رصد خطأ (%)
۰/۰۱۲	۳۱۳	۱۴	۱۴%	
۰/۰۲	۴۷۶	۲۸	۲۳%	
۰/۰۲۸۶	۶۶۲	۳۰	۱۷%	



(a)

الف

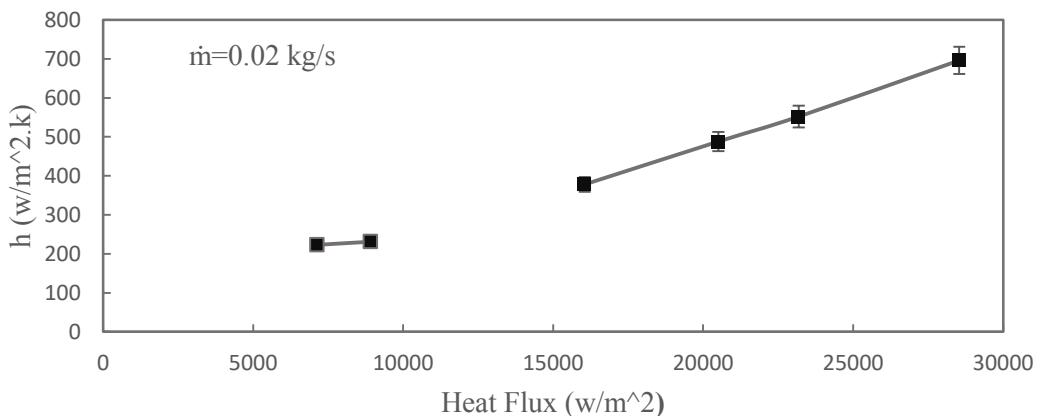


(b)

ب

شکل ۳. منحنی‌های جوشش برای دمای مادون‌سرد ورودی 50°C در بین دو لوله هم محور عمودی برای دبی‌های جرمی (الف) $0/012 \text{ kg/s}$ ، (ب) $0/0286 \text{ kg/s}$ در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$

Fig. 3. Boiling curves for in the vertical annulus tube at mass flow rates of a) 0.012 kg/s , b) 0.0286 kg/s at fixed axial positions of $z=45\text{cm}$.



شکل ۴. تغییرات ضریب انتقال حرارت جریان برای دبی جرمی 0.02 kg/s در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$ را تحت شارهای حرارتی مختلف

Fig. 4. Variations of heat transfer coefficient at the mass flow rate of 0.02 kg/s at fixed axial positions of $z=45\text{cm}$ under various heat fluxes

$$Re = \frac{\rho u D}{\mu} \quad (14)$$

$$Pr = \frac{\nu}{\alpha} \quad (15)$$

که ρ ، u و μ به ترتیب بیانگر چگالی، لزجت و سرعت سیال و همچنین ν لزجت سینماتیکی و α نیز ضریب نفوذ گرمایی می‌باشد. در جدول ۲ نتایج حاصل از داده‌های آزمایش در مقایسه با رابطه شاه در شارهای حرارتی و دبی جرمی مختلف برای ضریب انتقال حرارت جوشش مادون‌سرد با درصد خطای آن آورده شده است.

جریان جوشش مادون‌سرد در بین دو لوله هم‌محور عمودی
در شکل ۳ منحنی‌های جوشش، شار حرارتی در برابر دمای دیواره گرم شده را نشان می‌دهد. منحنی‌های جوشش برای دبی‌های جرمی در $z=45\text{cm}$ در 0.12 kg/s ، 0.286 kg/s و 0.402 kg/s در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$ دمای مادون‌سرد ورودی 55°C را نشان می‌دهند. در آغاز با افزایش شار حرارتی تحت شرایط سیال مادون‌سرد، انتقال حرارت جایجاپی اجباری تکفاز اتفاق می‌افتد. سپس سیال نزدیک به دیواره لوله داخلی، فوق گرم می‌شود در حالی که جریان در هسته لوله مادون‌سرد می‌باشد. افزایش بیشتر شار حرارتی باعث افزایش فوق گرم دیواره می‌شود، ΔT_{sat} ، و باعث فعالسازی هسته‌های بخار می‌شود. هنگامی که شار حرارتی بالاتر از نقطه شروع جوشش هسته‌ای^۴ می‌رود، بیشتر

به مقدار عدد جوشش^۱ به صورت زیر تعریف می‌شود [۲۳]:

$$\varphi_0 = 230 BO^{0.5} \quad BO > 0.3 \times 10^{-4} \quad (16)$$

$$\varphi_0 = 1 + 46 BO^{0.5} \quad BO < 0.3 \times 10^{-4} \quad (17)$$

در این معادلات عدد جوشش به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$BO = \frac{\dot{q}}{G h_{fg}}, \quad G = \rho u \quad (18)$$

که φ_0 شار حرارتی گرفته شده سیال، G شار جرمی و h_{fg} آنتالپی تبخیر می‌باشد.

ضریب انتقال حرارت تکفاز در معادله شاه در جریان آرام از معادله سایدر و تیت [۲۴] محاسبه می‌شود. رابطه سایدر و تیت برای

جریان آرام و تکفاز به شرح زیر است:

$$NU_1 = 1.87 \left(Re Pr \frac{D}{L} \right)^{0.33} \left(\frac{\mu_b}{\mu_w} \right) \quad (19)$$

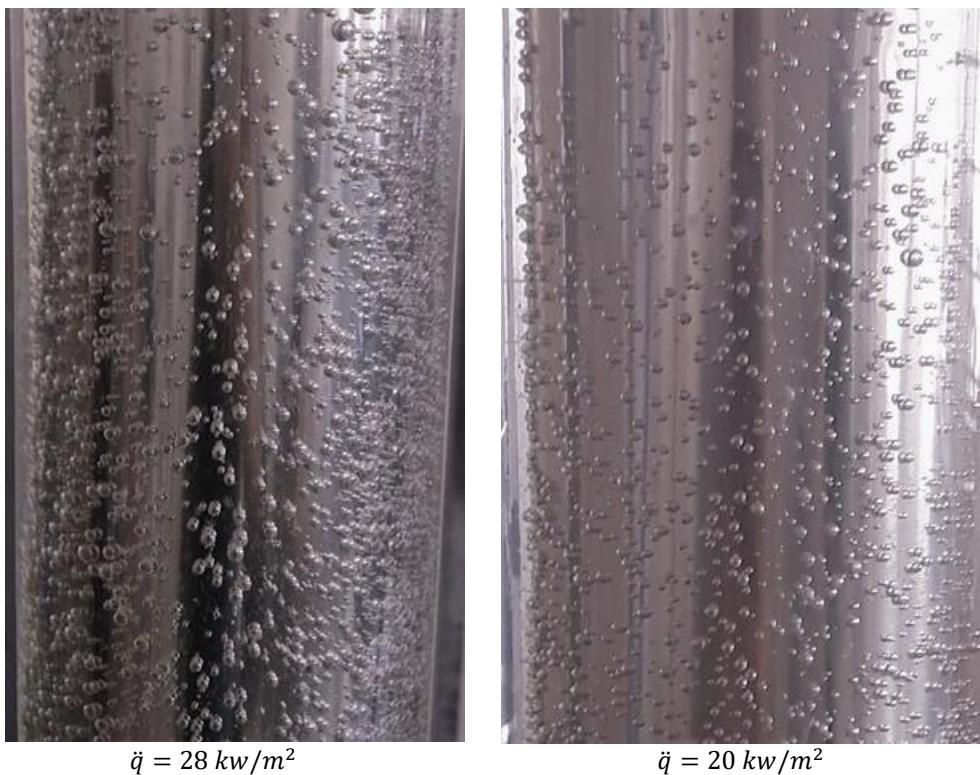
μ_b و μ_w به ترتیب لزجت سیال در دمای بالک و لزجت سیال در دمای دیواره می‌باشد.

اعداد بدون بعد رینولدز^۲ و پرانتل^۳ نیز به صورت تعریف می‌شوند:

1 Boiling number

2 Reynolds number

3 Prandtl number



شکل ۵. اثر افزایش شار حرارتی بر رفتار حباب روی سطح در جوشش مادون سرد در دبی جرمی 0.02 kg/s و دمای مادون سرد ورودی 50°C

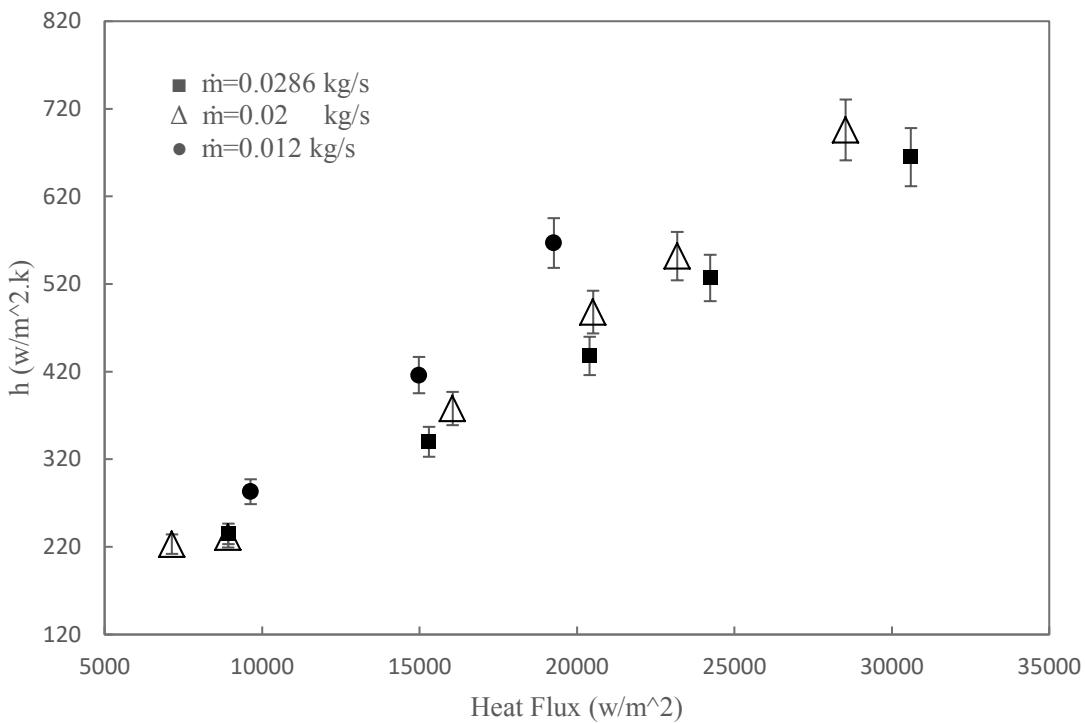
Fig. 5. Effect of heat flux on bubble behavior on the surface at subcooled flow boiling at the mass flow rate of 0.02 kg/s and inlet temperature of 50°C a) for $q=28$ and b) for $q=20$

باعث افزایش انتقال حرارت از سطح گرم شده می‌شود، همانطور که در شکل ۵ دیده می‌شود شب منحنی ضریب انتقال حرارت در نقطه‌ای که مکانیسم انتقال حرارت تغییر می‌کند، به شدت افزایش می‌یابد. اثر شار حرارتی روی ضریب انتقال حرارت جابجایی اجباری کوچک است در حالی که در ناحیه جوشش دارای اثری غیرقابل صرفنظر می‌باشد. شکل ۵ اثر افزایش شار حرارتی بر میزان تولید حباب روی سطح در جوشش مادون سرد در دبی جرمی 0.02 kg/s نشان می‌دهد. همانطور که در شکل ۵ دیده می‌شود با افزایش شار حرارتی تعداد و اندازه حباب‌ها افزایش می‌یابد.

شکل ۶ وابستگی ضریب انتقال حرارت به دبی جرمی در بین دو لوله هم محور عمودی در مکان محوری ثابت $Z=45\text{cm}$ در دمای مادون سرد ورودی 50°C را نشان می‌دهد. با کاهش دبی جرمی در محدوده $0.012 \text{ kg/s} - 0.0286 \text{ kg/s}$ ضریب انتقال حرارت تا 30% افزایش می‌یابد. همانطور که دیده می‌شود، ضریب انتقال حرارت تابعی از دبی جرمی برای یک مقدار

مکان‌های بخار فعال می‌شوند و افزایش کوچکی در دمای دیواره دیده می‌شود. لازم به ذکر است در طی آزمایش‌ها وقوع شروع جوشش هسته‌ای با مشاهده بصری تشخیص داده شده است.

شکل ۴ تغییرات ضریب انتقال حرارت جریان برای دبی جرمی 0.02 kg/s در مکان محوری ثابت $Z=45\text{cm}$ را تحت شارهای حرارتی مختلف در دمای مادون سرد ورودی 50°C را نشان می‌دهد. همانطور که دیده می‌شود، ضریب انتقال حرارت به شدت تابعی از شار حرارتی می‌باشد. در واقع با زیادشدن شار حرارتی، ضریب انتقال حرارت افزایش می‌یابد. همچنین باید توجه کرد که در شارهای حرارتی پایین‌تر، انتقال حرارت جابجایی اجباری تکفار مشاهده می‌شود و بعد از مقداری افزایش در شار حرارتی، حباب‌های بسیار کوچک روی سطح انتقال حرارت تولید و به دلیل پایین بودن دمای اطراف بطور ناگهانی محو می‌شوند. یک نقطه در مکانیسم انتقال حرارت وجود دارد که از جابجایی اجباری به جوشش جریانی تغییر می‌کند. تعیین دقیق این نقطه با مشاهدات معمولی آسان نیست. به هر حال تولید حبابها



شکل ۶. تغییرات ضریب انتقال حرارت برای دبی‌های جرمی 0.012 kg/s ، 0.02 kg/s و 0.0286 kg/s تحت شارهای حرارتی مختلف در بین دو لوله هم محور عمودی در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$

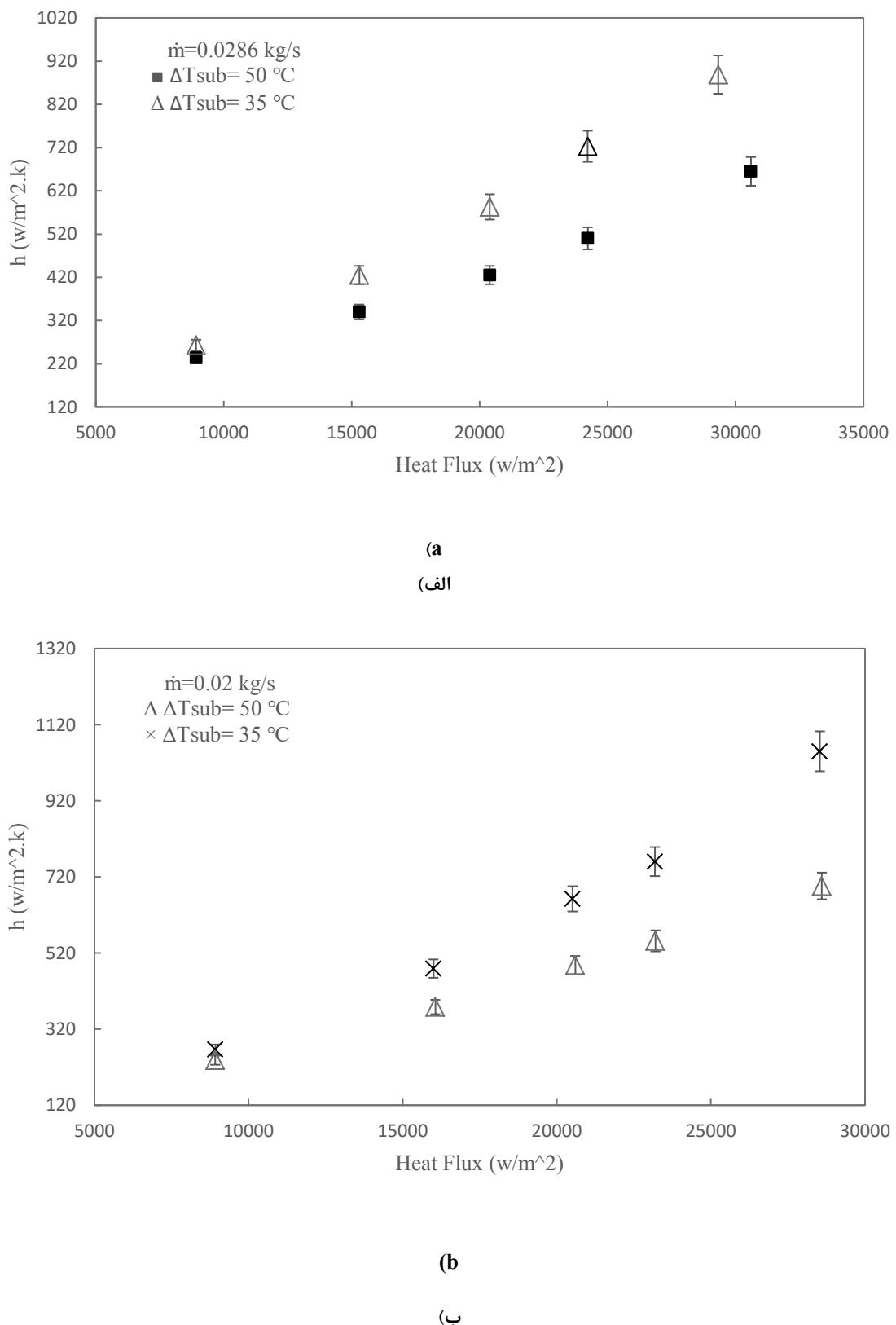
Fig. 6. Variations of heat transfer coefficient at the mass flow rates of 0.012, 0.02 and 0.0286kg/s under various heat fluxes in the vertical annulus tube at fixed axial positions of $z=45\text{cm}$

مادون سرد می‌شود [۲۵]. شکل ۷ تاثیر بیشتر مادون سرد ورودی بر ضریب انتقال حرارت در ناحیه مادون سرد نسبت به ناحیه تک فاز را نشان می‌دهد.

شکل ۸ اثر استفاده از اسفنج فلزی بر ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون سرد در دبی‌های جرمی 0.02 kg/s و 0.0286 kg/s برای دمای مادون سرد ورودی $T_{\text{sat}} - 50^\circ\text{C}$ نشان می‌دهد. با پیشرفت تکنولوژی محققان همواره به دنبال ایده‌هایی جدید برای بهبود ضریب انتقال حرارت جوششی بوده‌اند، یکی از راههای افزایش مکانیسم انتقال حرارت استفاده از اسفنج‌های فلزی با تخلخل بالا در کانال‌هاست، که دارای نسبت مساحت سطح بالا به حجم که باعث افزایش سایتهای جوشش به منظور ارتقاء انتقال حرارت می‌شود [۲۶]. با قراردادن اسفنج فلزی در بین دو لوله هم محور عمودی تعداد مکان‌های فعال تشکیل بخار افزایش می‌یابد که ناشی از افزایش سطح در معرض سیال می‌باشد. دهانه‌های کوچک بین حفره‌ها به سیال اجازه می‌دهد که همه حفره‌ها را پر کند که به نوبه خود منجر

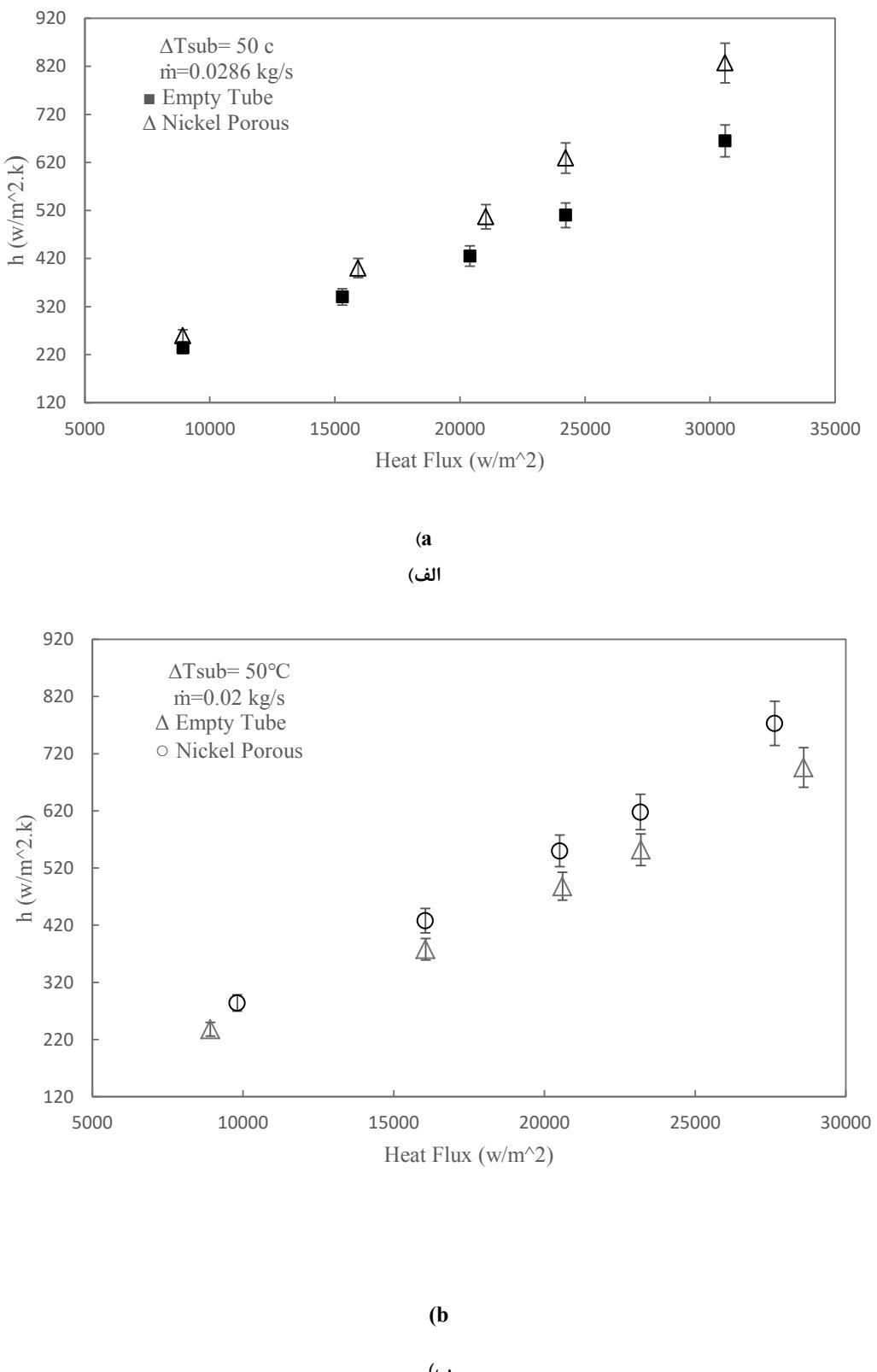
معین شار حرارتی است. در ناحیه انتقال حرارت جوشش مادون سرد، دمای دیواره تقریباً ثابت می‌ماند و افزایش کمی در دمای دیواره اتفاق می‌افتد. بنابراین، چنانچه دبی جرمی در این ناحیه کاهش یابد، دمای بالک سیال افزایش می‌یابد در حالی که دمای دیواره تقریباً ثابت می‌ماند. بنابراین طبق تعریف ضریب انتقال حرارت، ضریب انتقال حرارت افزایش می‌یابد.

شکل ۷ اثر تغییر مادون سرد ورودی بر ضریب انتقال حرارت در دبی‌های جرمی 0.02 kg/s و 0.0286 kg/s در بین دو لوله هم محور عمودی در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$ را نشان می‌دهد. همانطور که دیده می‌شود، کاهش مادون سرد ورودی منجر به افزایش ضریب انتقال حرارت مادون سرد می‌شود. بخصوص، در شارهای حرارتی بالا، تغییرات ضریب انتقال حرارت مادون سرد مشهود است. در مادون سرد ورودی کوچکتر، با افزایش تراکم سایتهای هسته‌ای و تولید حباب‌های بیشتر، شدت تلاطم مایع بیشتر شده و مایع راحت‌تر به سطح گرمایش می‌رسد که منجر به مقادیر بالاتر ضریب انتقال حرارت



شکل ۷. اثر تغییر مادون سرد ورودی بر ضریب انتقال حرارت برای دبهای جرمی (الف) 0.0286 kg/s ، (ب) 0.02 kg/s تحت شارهای حرارتی مختلف در بین دو لوله هم محور عمودی در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$

Fig. 7. The effect of inlet subcooling on the heat transfer coefficient at the mass flow rates of a) 0.0286 kg/s, b) 0.02 kg/s under various heat fluxes in the vertical annulus tube at fixed axial positions of $z=45\text{cm}$



شکل ۸. تاثیر استفاده از اسفنج فلزی نیکل بر ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون سرد برای دمای مادون سرد ورودی 50°C در بین دو لوله هم محور عمودی برای دبی های جرمی (الف) 0.0286 kg/s ، (ب) 0.02 kg/s در مکان محوری ثابت $z=45\text{cm}$

Fig. 8. The porous effect on the heat transfer coefficient in vertical annulus tube at the mass flow rates of a) 0.0286 kg/s, b) 0.02 kg/s in inlet subcooling of 50 °C”

$m s^{-1}$	سرعت،	u
عدد جوشش	BO	
عدد پرانتل	Pr	
عدد ناسلت	Nu	
$j kg^{-1}$	آنالپی تبخیر،	h_{fg}
$m^2 s^{-1}$	ضریب نفوذ گرمایی،	α
$m^2 s^{-1}$	لزجت سینماتیکی،	ϑ
$kg m^{-1} s^{-1}$	لزجت،	μ
$kg m^{-3}$	چگالی،	ρ
	زیرنویس	
بالک	b	
داخلی	i	
خارجی	o	
ورودی	in	
خروجی	out	
دیواره	w	

مراجع

- [1] G.J. Collier, J.R. Thome, Convective boiling and condensation, (1994): Clarendon Press.
- [2] G. Wang, P. Cheng, Subcooled flow boiling and microbubble emission boiling phenomena in a partially heated microchannel, International Journal of Heat and Mass Transfer, 2-1)52) (2009) 91-79.
- [3] J. Lee, I. Mudawar, Critical heat flux for subcooled flow boiling in micro-channel heat sinks. International Journal of Heat and Mass Transfer, 14-13)52) (2009) 3352-3341.
- [4] K.E. Gungor, R. Winterton, A general correlation for flow boiling in tubes and annuli. International Journal of Heat and Mass Transfer, 3)29) (1986) 358-351.
- [5] K. Gungor, R.S. Winterton, Simplified general correlation for saturated flow boiling and comparisons of correlations with data. Chemical engineering research & design, 2)65) (1987) 156-148.
- [6] M.M. Shah, A general correlation for heat transfer during saturated boiling with flow across tube bundles. HVAC&R Research, 5)13) (768-749)(2007).
- [7] M.M. Shah, Improved general correlation for subcooled boiling heat transfer during flow across tubes and tube bundles. HVAC&R Research, 2)11) (2005) 303-285.

به افزایش تعداد مکان‌های فعال تشکیل بخار می‌شود. استفاده از اسفنج فلزی بطور قابل توجهی عملکرد جوشش مادون‌سرد در لوله را بهبود می‌بخشد و ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد را حدود ۳۰ درصد افزایش می‌دهد.

نتیجه‌گیری و جمع‌بندی

در این مقاله به بررسی تجربی انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد در بین دو لوله هم‌محور عمودی با فضای حلقوی ماکرو در فشار اتمسفریک و سیال کاری آب پرداخته شده و اثر پارامترهای مانند شار حرارتی، دبی جرمی، دمای مادون‌سرد ورودی و استفاده از اسفنج فلزی بر روی ضریب انتقال حرارت بررسی شده است. نتایج این پژوهش که محدوده دبی جرمی kg/s تا 0.012 و 0.0286 را شامل می‌شود، نشان می‌دهد که در طول تمام مراحل آزمایش انتقال حرارت از دو مکانیسم جباری و جوشش جریانی تشکیل می‌یابد. ضریب انتقال حرارت به شدت تابعی از شار حرارتی می‌باشد. در واقع با زیادشدن شار حرارتی، ضریب انتقال حرارت افزایش می‌یابد. نتایج آزمایش‌ها نشان داد که با کاهش دمای مادون‌سرد ورودی، ضریب انتقال حرارت افزایش می‌یابد. همچنین با کاهش دبی جرمی در محدوده kg/s تا 0.012 و 0.0286 در ناحیه جوشش مادون‌سرد، ضریب انتقال حرارت تا ۳۰٪ افزایش می‌یابد. همچنین استفاده از محیط متخلخل در محدوده دبی جرمی ذکر شده، ضریب انتقال حرارت جریان جوشش مادون‌سرد را حدود ۳۰ درصد افزایش می‌دهد.

فهرست علائم

علائم انگلیسی	معنی
v	ولتاژ،
A	آمپر،
m	قطر لوله،
Dh	قطر هیدرولیکی،
L	طول،
$\frac{kw}{m^2}$	شار حرارتی،
Z	فاصله محوری،
G	شار جرمی،
$kg s^{-1}$	دبی جرم،
$W m^{-2} k^{-1}$	ضریب انتقال حرارت.
h	

- heat transfer of water and sugar solutions in an annulus. *AIChE journal*, 6)50) (2004) 1128-1119.
- [18] S. Li, et al., An experimental study of bubble sliding characteristics in narrow channel. *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 1)57) (2013) 99-89.
- [19] B. Yun, et al., Characteristics of the local bubble parameters of a subcooled boiling flow in an annulus. *Nuclear Engineering and Design*, 9)240) (2010) -2295 2303.
- [20] S.G. Kandlikar, et al. High speed photographic observation of flow boiling of water in parallel minichannels. in 35th Proceedings of National Heat Transfer Conference, (2001) Citeseer.
- [21] S.G. Kandlikar, P.H. Spiesman, Effect of surface finish on flow boiling heat transfer. *ASME Heat Transfer Div Publ HTD*, 361 (1998) 163-157.
- [22] M. Kashi, et al., Experimental investigation and visualization of flow boiling heat transfer in a vertical tube containing metal porous medium. *Amirkabir Journal of Mechanical Engineering*, 6)52) (2018) 140-131. (in persian)
- [23] M.M. Shah, New correlation for heat transfer during subcooled boiling in plain channels and annuli. *International Journal of Thermal Sciences*, 112 (2017) 370-358.
- [24] E.N. Sieder, G.E. Tate, Heat transfer and pressure drop of liquids in tubes. *Industrial & Engineering Chemistry*, 12)28) (1936) 1435-1429.
- [25] M.G. Kang, Effects of pool subcooling on boiling heat transfer in a vertical annulus with closed bottom. *International journal of heat and mass transfer*, 2)48) (2005) 263-255.
- [26] Y. Zhu, et al., Flow boiling of refrigerant in horizontal metal-foam filled tubes: Part 1-Two-phase flow pattern visualization. *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 91 (2015) 453-446.
- [8] S.G. Kandlikar, A general correlation for saturated two-phase flow boiling heat transfer inside horizontal and vertical tubes, (1990).
- [9] S.G. Kandlikar, P. Balasubramanian, An extension of the flow boiling correlation to transition, laminar, and deep laminar flows in minichannels and microchannels. *Heat Transfer Engineering*, 3)25) (2004) 93-86.
- [10] C. Martín-Callizo, B. Palm, W. Owhaib, Subcooled flow boiling of R-134a in vertical channels of small diameter. *International Journal of Multiphase Flow*, 8)33) (2007) 832-822.
- [11] W. Owhaib, B. Palm, C. Martín-Callizo, Flow boiling visualization in a vertical circular minichannel at high vapor quality. *Experimental thermal and fluid science*, 8)30) (2006) 763-755.
- [12] X. Zhu, et al., An investigation on heat transfer characteristics of different pressure steam-water in vertical upward tube. *Nuclear Engineering and Design*, 2)239) (2009) 388-381.
- [13] Z. Anwar, B. Palm, R. Khodabandeh, Flow boiling heat transfer and dryout characteristics of R152a in a vertical mini-channel. *Experimental thermal and fluid science*, 53 (2014) 217-207.
- [14] Z. Shen, et al., Experimental investigation on heat transfer characteristics of smooth tube with downward flow. *International Journal of Heat and Mass Transfer*, 68 (2014) 676-669.
- [15] S. Peyghambarzadeh, et al., Forced convective and subcooled flow boiling heat transfer to pure water and n-heptane in an annular heat exchanger. *Annals of Nuclear Energy*, 53 (2013) 410-401.
- [16] M. Sarafraz, S. Peyghambarzadeh, Experimental study on subcooled flow boiling heat transfer to water-diethylene glycol mixtures as a coolant inside a vertical annulus. *Experimental Thermal and Fluid Science*, 50 (2013) 162-154.
- [17] H. Yu, R. Sheikholeslami, W.O. Doherty, Flow boiling

چگونه به این مقاله ارجاع دهیم

M. Yarahmadi, M.M. Shahmardan, M. Nazari, A. Asgharzadeh, Measurement of subcooled flow boiling heat transfer coefficient in vertical annulus tube, *Amirkabir J. Mech Eng.*, 53(7) (2021) 4345-4360.

DOI: [10.22060/mej.2020.18545.6841](https://doi.org/10.22060/mej.2020.18545.6841)



